C/2023/446

1.12.2023

P9_TA(2023)0111

Diskrimineerimise vastane võitlus ELis – kauaoodatud horisontaalne diskrimineerimisvastane direktiiv

Euroopa Parlamendi 19. aprilli 2023. aasta resolutsioon diskrimineerimisega võitlemise kohta ELis – kaua oodatud horisontaalne diskrimineerimisvastane direktiiv (2023/2582(RSP))

(C/2023/446)

Euroopa Parlament,

— võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut (ELi leping), eriti selle artikleid 2, 3 ja 6,

— võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut (ELi toimimise leping), eriti selle artikleid 10 ja 19,

— võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat (edaspidi „harta"), eriti selle artikleid 20, 21 ja 23,

— võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu praktikat,

— võttes arvesse komisjoni 2. juuli 2008. aasta ettepanekut võtta vastu nõukogu direktiiv, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet väljaspool tööturgu sõltumata vanusest, puudest, seksuaalsest sättumusest või usutunnistusest (horisontaalne diskrimineerimisvastane direktiiv),

— võttes arvesse nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust ([1]) (rassilise võrdõiguslikkuse direktiiv),

— võttes arvesse nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiivi 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel ([2]) (võrdse tööalase kohtlemise direktiiv),

— võttes arvesse nõukogu 28. novembri 2008. aasta raamotsust 2008/913/JSK teatud rassismi ja ksenofoobia vormide ja ilmingute vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse vahenditega ([3]),

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrust (EL) 2021/692, millega luuakse kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm ([4]),

— võttes arvesse komisjoni 3. märtsi 2021. aasta teatist „Võrdõiguslikkuse liit. Puuetega inimeste õiguste strateegia aastateks 2021–2030" (COM(2021)0101) ning ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni, mille on ratifitseerinud EL ja kõik selle liikmesriigid,

— võttes arvesse komisjoni 12. novembri 2020. aasta teatist „Võrdõiguslikkuse liit: LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025" (COM(2020)0698),

— võttes arvesse komisjoni 18. septembri 2020. aasta teatist „Võrdõiguslik liit: ELi rassismivastane tegevuskava 2020–2025" (edaspidi „ELi rassismivastane tegevuskava") (COM(2020)0565),

— võttes arvesse komisjoni 5. märtsi 2020. aasta teatist „Võrdõiguslik liit: soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025" (COM(2020)0152),

— võttes arvesse komisjoni 16. aprilli 2019. aasta teatist „Tõhusam otsustusprotsess sotsiaalpoliitikas: valdkondade määratlemine, milles liikuda kvalifitseeritud häälteenamuse suunas" (COM(2019)0186),

([1]) EÜT L 180, 19.7.2000, lk 22.
([2]) EÜT L 303, 2.12.2000, lk 16.
([3]) ELT L 328, 6.12.2008, lk 55.
([4]) ELT L 156, 5.5.2021, lk 1.

— võttes arvesse komisjoni 19. märtsi 2021. aasta aruannet nõukogu direktiivi 2000/43/EÜ (millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust (rassilise võrdõiguslikkuse direktiiv)) ja nõukogu direktiivi 2000/78/EÜ (millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (võrdse tööalase kohtlemise direktiiv)) kohaldamise kohta (COM(2021)0139),

— võttes arvesse suuniseid, mille komisjoni mittediskrimineerimise, võrdõiguslikkuse ja mitmekesisuse kõrgetasemelise töörühma võrdõiguslikkust käsitlevate andmete alarühm 2018. aastal võrdõiguslikkust käsitlevate andmete kogumise ja kasutamise parandamiseks koostas ning mis avaldati 2021. aastal,

— võttes arvesse ÜRO inimõigustealaseid lepinguid ning inimõiguste ja põhivabaduste kaitset käsitlevaid õigusakte, eelkõige inimõiguste ülddeklaratsiooni, kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti, rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise konventsiooni, naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsiooni ja puuetega inimeste õiguste konventsiooni,

— võttes arvesse ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030,

— võttes arvesse Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo, rahvusvähemuste ülemvoliniku ja teiste organite soovitusi ja aruandeid,

— võttes arvesse Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni, eriti selle artiklit 14 ja protokolli nr 12, mille kohaselt on diskrimineerimine keelatud,

— võttes arvesse Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikat,

— võttes arvesse rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni, diskrimineerimisvastase võitluse, mitmekesisuse ja kaasamise juhtkomitee, parlamentaarse assamblee, Veneetsia komisjoni ja Euroopa Nõukogu muude organite soovitusi, aruandeid ja resolutsioone,

— võttes arvesse Euroopa sotsiaalhartat,

— võttes arvesse Euroopa sotsiaalõiguste sammast, sealhulgas selle kolmandat põhimõtet võrdsete võimaluste kohta, ja komisjoni 4. märtsi 2021. aasta teatist „Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava“ (COM(2021)0102),

— võttes arvesse oma 13. detsembri 2022. aasta resolutsiooni puuetega inimestele võrdsete õiguste tagamise kohta ([5]),

— võttes arvesse oma 10. novembri 2022. aasta resolutsiooni rassilise võrdsuse, mittediskrimineerimise ja rassismivastasuse kohta ELis ([6]),

— võttes arvesse oma 14. septembri 2021. aasta resolutsiooni LGBTIQ õiguste kohta ELis ([7]),

— võttes arvesse oma 11. märtsi 2021. aasta resolutsiooni Euroopa Liidu kuulutamise kohta LGBTIQ vabaduse alaks ([8]),

— võttes arvesse oma 17. detsembri 2020. aasta resolutsiooni vajaduse kohta luua soolise võrdõiguslikkusega tegelev nõukogu koosseis ([9]),

— võttes arvesse oma 25. oktoobri 2016. aasta resolutsiooni ([10]) ja 7. oktoobri 2020. aasta resolutsiooni ELi demokraatia, õigusriigi ja põhiõiguste mehhanismi loomise kohta ([11]),

— võttes arvesse oma 19. juuni 2020. aasta resolutsiooni George Floydi surmale järgnenud rassismivastaste meeleavalduste kohta ([12]),

— võttes arvesse oma 21. jaanuari 2021. aasta resolutsiooni ELi soolise võrdõiguslikkuse strateegia kohta ([13]),

— võttes arvesse oma 26. märtsi 2019. aasta resolutsiooni Aafrika päritolu inimeste põhiõiguste kohta Euroopas ([14]),

([5]) Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2022)0435.
([6]) Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2022)0389.
([7]) ELT C 117, 11.3.2022, lk 2.
([8]) ELT C 474, 24.11.2021, lk 140.
([9]) ELT C 445, 29.10.2021, lk 150.
([10]) ELT C 215, 19.6.2018, lk 162.
([11]) ELT C 395, 29.9.2021, lk 2.
([12]) ELT C 362, 8.9.2021, lk 63.
([13]) ELT C 456, 10.11.2021, lk 208.
([14]) ELT C 108, 26.3.2021, lk 2.

— võttes arvesse oma 12. veebruari 2019. aasta resolutsiooni vajaduse kohta koostada tugevdatud 2020. aasta järgne ELi strateegiline raamistik romade kaasamist käsitlevate riiklike strateegiate jaoks ja romavastasusega võitlemise tõhustamise kohta ([15]),

— võttes arvesse oma 2. aprilli 2009. aasta seadusandlikku resolutsiooni ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu direktiiv, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet sõltumata isikute usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest ([16]),

— võttes arvesse oma resolutsioone põhiõiguste olukorra kohta ELis,

— võttes arvesse 22. oktoobril 2019. aastal Strasbourgis teemal „Horisontaalse diskrimineerimisvastase direktiivi menetlemisel edasimineku tagamine“ toimunud täiskogu arutelu,

— võttes arvesse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (FRA) aruandeid ja uuringuid, eelkõige tema aruannet „Equality in the EU: 20 years on from the initial implementation of the Equality Directives“ (Võrdõiguslikkus ELis. 20 aastat pärast võrdõiguslikkuse direktiivide esialgset rakendamist) ([17]),

— võttes arvesse nõukogule ja komisjonile esitatud küsimusi diskrimineerimisvastase võitluse kohta ELis – kauaoodatud horisontaalne diskrimineerimisvastane direktiiv (O-000010/2023 – B9-0013/23 ja O-000011/2023 – B9-0014/23),

— võttes arvesse kodukorra artikli 136 lõiget 5 ja artikli 132 lõiget 2,

A. arvestades, et õigus mittediskrimineerimisele on hartas ja aluslepingutes sätestatud põhiõigus, mida tuleb täiel määral austada; arvestades, et diskrimineerimine on ELis keelatud;

B. arvestades, et mittediskrimineerimise põhimõte on üks Euroopa Liidu ühistest väärtustest, nagu on osutatud ELi lepingu artiklis 2; arvestades, et ELi toimimise lepingu artikli 10 kohaselt peab liit püüdma oma poliitika ja meetmete väljatöötamisel ja rakendamisel võidelda diskrimineerimisega; arvestades, et harta artiklis 20 kinnitatakse, et kõik on seaduse ees võrdsed, ning arvestades, et artiklis 21 keelatakse diskrimineerimine paljudel alustel;

C. arvestades, et ELis on igal inimesel võrdne õigus saada täieõiguslikuks ja aktiivseks ühiskonnaliikmeks ning olla seaduse ees võrdselt koheldud;

D. arvestades, et ELi diskrimineerimisvastase raamistikuga tagatud kaitses on suuri lünki; arvestades, et killustatuse tõttu tekib diskrimineerimisalustest kunstlik hierarhia, mille tagajärjel on töökohal ja väljaspool tööd toimuva diskrimineerimise vastane ELi tasandi kaitse piiratud ulatusega; arvestades, et kuigi soo ning rassilise ja etnilise päritolu alusel toimuva diskrimineerimise eest on teatav kaitse olemas, siis usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse ja seksuaalse sättumuse alusel toimuva diskrimineerimise eest samal tasemel kaitset tagatud ei ole;

E. arvestades, et 2008. aastal esitas komisjon ettepaneku horisontaalse diskrimineerimisvastase direktiivi kohta (COM(2008)0426), mis hõlmas paljusid valdkondi, nagu haridus, sotsiaalkaitse ning kaupade ja teenuste kättesaadavus ja pakkumine; arvestades, et Euroopa Parlament võttis oma seisukoha vastu 2009. aasta aprillis; arvestades, et nõukogu ei ole enam kui 15 aasta jooksul oma seisukohta vastu võtnud; arvestades, et hoolimata parlamendi korduvatest üleskutsetest on ettepaneku menetlemine nõukogus seisma jäänud;

F. arvestades, et mõned liikmesriigid on nõukogus blokeerinud selle ettepaneku puhul teatavate kindlate edusammude tegemise;

G. arvestades, et diskrimineerimist on kogu ELis järjest rohkem; arvestades, et diskrimineerimist ei ole olnud võimalik korrektselt dokumenteerida, sest liikmesriigid ei kogu võrdõiguslikkuse kohta võrreldavaid ja disagregeeritud andmeid ning osast juhtumitest jäetakse teatamata; arvestades, et ELis kogeb ühel või korraga mitmel alusel diskrimineerimist või ahistamist iga viies inimene ([18]);

H. arvestades, et pärast seda, kui komisjon esitas 2008. aastal horisontaalse diskrimineerimisvastase direktiivi ettepaneku, on Euroopa Liidu Kohtus ja Euroopa Inimõiguste Kohtus tekkinud võrdse kohtlemise ja diskrimineerimisvastase võitluse valdkonnas ulatuslik kohtupraktika; arvestades, et Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikas on selgitatud paljusid ELi diskrimineerimisvastase raamistiku tõlgendamisega seotud küsimusi ning sellega antud kehtivate õigusaktide kohaldamiseks kasulikke suuniseid;

([15]) ELT C 449, 23.12.2020, lk 2.
([16]) ELT C 137 E, 27.5.2010, lk 68.
([17]) https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-opinion-equality-directives-01-2021-summary_et.pdf
([18]) https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-opinion-equality-directives-01-2021_en.pdf

I. arvestades, et probleemi, et ELi diskrimineerimisvastast raamistikku ning Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat liikmesriikides endiselt ei rakendata, ei saa jätta tähelepanuta;

J. arvestades, et diskrimineerimisvastane kaitse on liikmesriigiti ebaühtlane ning see on üksikisikutele ja kogu ühiskonnale mõjunud halvasti;

1. peab väga kahetsusväärseks, et horisontaalne diskrimineerimisvastane direktiiv on nõukogus olnud 2008. aastast saadik blokeeritud; kordab, et kutsub nõukogu üles hakkama horisontaalset diskrimineerimisvastast direktiivi pärast 15 aastat kestnud tegevusetust viivitamata uuesti menetlema; rõhutab, et selleni tuleb jõuda käesoleva aasta lõpuks ning Euroopa Parlament on valmis direktiivi vastu võtma enne parlamendi praeguse koosseisu ametiaja lõppu;

2. tuletab meelde, et ELi aluslepingutes ja hartas on sätestatud, et ELil on õigus ja kohustus diskrimineerimise vastu võidelda ja edendada kõigi võrdset kohtlemist;

3. rõhutab, et horisontaalse diskrimineerimisvastase direktiivi kohta koostatud viimase eduaruande kohaselt on kaks delegatsiooni säilitanud üldised reservatsioonid, kaks säilitanud parlamentaarse analüüsi reservatsiooni ja kõik delegatsioonid on säilitanud üldise analüüsi reservatsiooni; rõhutab, et nõukogus peetavate arutelude keskmes on puuetega inimesi käsitlevad sätted, eelkõige võimalus näha liikmesriikidele mõistlike abinõude rakendamise kohutuse täitmiseks ette erakordselt pika aja võrra pikendatud ülevõtmisperiood; mõistab hukka, et kuigi ELi tasandil on horisontaalseks diskrimineerimisvastaseks võitluseks selgelt ja kiiresti vaja midagi ette võtta, ei ole seni käegakatsutavaid edusamme tehtud;

4. mõistab hukka, et ettepaneku blokeerimise lõpetamist on nõutud korduvalt ja pidevalt, kuid nõukogu on neid nõudmisi ja Euroopa Parlamendi soovitusi eiranud, ning nõuab tungivalt, et nõukogu integreeriks parlamendi soovitused oma volitustesse ja teeks ELis diskrimineerimise vastu võitlemiseks kõik vajaliku;

5. kutsub tulevasi nõukogu eesistujariike üles tõsiselt kaaluma, kas on võimalik moodustada võrdõiguslikkust, sealhulgas soolist võrdõiguslikkust, käsitlev nõukogu koosseis, et aidata pidada nendes küsimustes kõrgetasemelist arutelu ja et kõnealuse direktiivi teksti arutataks sisukalt ministrite tasandil; peab kahetsusväärseks, et ELi toimimise lepingu artikli 19 kohaselt on nõukogus nõutav ühehäälsus, ning nõuab, et rakendataks sillaklauslit;

6. rõhutab, et kui horisontaalne diskrimineerimisvastane direktiiv vastu võetaks, oleks ELi tasandil diskrimineerimise vastu võitlemiseks olemas vajalik terviklik raamistik ning ELi diskrimineerimisvastase raamistiku praegused puudused kaoksid, mille tulemusel tekiks kaitse ka väljaspool tööturgu; rõhutab, et diskrimineerimisvastaseks võitluseks tuleb tingimata vastu võtta horisontaalne tegutsemisviis, et kaotada praegune olukord, kus diskrimineerimisalustest, mille vastu on olemas kaitse, on tekitatud kunstlik hierarhia, ning tagada tänu sellele kõigile kaitse;

7. peab kahetsusväärseks, et liikmesriikides ELi diskrimineerimisvastast raamistikku endiselt ei rakendata; tunneb muret selle pärast, et see mõjub üksikisikutele ja kogu ühiskonnale halvasti ([19]); nõuab tungivalt, et liikmesriigid tagaksid ELi praeguse diskrimineerimisvastase raamistiku täieliku ja korrektse rakendamise;

8. kutsub komisjoni üles tegema kehtivate õigusaktide rakendamise üle tõhusamat järelevalvet; tuletab meelde oma seisukohta, et komisjoni iga-aastase õigusriigi olukorda puudutava aruande käsitlusala tuleks laiendada nii, et see hõlmaks kõiki ELi lepingu artiklis 2 sätestatud väärtusi, sealhulgas võrdset kohtlemist ja mittediskrimineerimist; kutsub komisjoni ühtlasi üles kasutama selles valdkonnas ELi õiguse jõustamiseks ennetavalt kõiki olemasolevaid vahendeid, sealhulgas algatama liikmesriikide vastu rikkumismenetlusi ja tagama menetlustes edasimineku;

9. nõuab, et liikmesriigid hakkaksid kiiresti järgima Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat ning et komisjon jälgiks selle rakendamist, eelkõige võrdse kohtlemise ja mittediskrimineerimise valdkonnas; palub, et komisjon võtaks mittejärgimise korral meetmeid;

10. on väga mures selle pärast, et nagu FRA on rõhutanud, teatakse hartast vähe ja riikide tasandil rakendatakse seda puudulikult; kutsub komisjoni üles rohkem pingutama, et hartast teavitada ja soodustada liikmesriikides nii harta, ELi diskrimineerimisvastase raamistiku kui ka Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu asjaomase kohtupraktika korrektset rakendamist;

11. on mures selle pärast, et FRA andmetel on praegused diskrimineerimisjuhtudest teatamise võimalused ja süsteemid sageli ebatõhusad ega pruugi diskrimineerimise ohvreid õiguskaitse saamisel ja kahju heastamisel aidata; kutsub liikmesriike ja komisjoni üles leidma olukorrale lahenduse, mis tagaks, et kõik Euroopa kodanikud tunnevad, et neil on võimalik turvaliselt teada anda kõigist juhtumitest, mil nad on diskrimineerimisega kokku puutunud;

([19]) https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-opinion-equality-directives-01-2021-summary_et.pdf

12. kutsub liikmesriike ja komisjoni üles edendama kooskõlas ELi ja riigisiseste õigusaktidega võrdõiguslikkust käsitlevate andmete kogumist ja kasutamist; rõhutab, et võrdõiguslikkuse kohta tuleb võrreldavaid ja disagregeeritud andmeid koguda kohustuslikus korras, et diskrimineerimisjuhtumid oleksid õigesti dokumenteeritud, kuid seejuures tuleb täielikult austada põhiõigust eraelu puutumatusele, isikuandmete kaitset ning asjakohaseid ELi ja riigisiseseid õigusakte;

13. peab kahetsusväärseks, et mitmes liikmesriigis esineb võrdses kohtlemises suurt muret tekitavaid suundumusi, mida on rõhutanud ka FRA ([20]); kutsub komisjoni üles põhiõigustevaldkonnas süvenevat tagasiminekut ja diskrimineerimise sagenemist kogu ELis tähelepanelikult jälgima; kutsub komisjoni ühtlasi üles uurima kõiki võimalusi, kuidas horisontaalse diskrimineerimisvastase direktiivi menetlemisel tekkinud poliitiline ummikseis lõpetada ja võidelda ELis kõigi diskrimineerimisvormide vastu võrdsete vahenditega;

14. on seisukohal, et kui komisjon kavatseb horisontaalse diskrimineerimisvastase direktiivi ettepanekut ajakohastada, peab ta tuginema parlamendi seisukohale, käsitlema läbipõimunud diskrimineerimist ja kõigil hartas loetletud alustel toimuva diskrimineerimise selgesõnaliselt keelama;

15. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile.

([20]) https://fra.europa.eu/et/publication/2022/fundamental-rights-report-2022